

Están de descanso no curso e Helena Colmeiro dificilmente se distingue dos alumnos que veñen de toda parte a aprender as técnicas e os secretos da cerámica. A súa feitura, a axilidade coa que se move e a enerxía que desprende fan que conforme a conversa vai avanzando, Helena pareza cada vez máis nova. Refuga as máis das veces de meterse na súa propia biografía pero, pola contra, repara a miúdo na necesidade de promocionar o Curso Internacional no que participa porque, ao seu ver, pode ser un xermolo para converter a Pontevedra nun centro mundial da cerámica.

Os primeiros caneos de Helena veñen á hora de falar da relación co seu pai, o pintor Manuel Colmeiro, aquel artista que dicía que comezou a debuxar na terra co pau de tomar as vacas, pasou boa parte da súa vida a caballo entre Silleda, París e Bos Aires e convertiuse nun dos grandes nomes da pintura galega contemporánea. Nome inmenso como para non obviar xa no inicio da conversa coa súa filla artista. "Non foi en casa onde eu coñecín o que era a cerámica. Levoume a ela unha circunstancia, unha casualidade. Nós non viviamos o ambiente de meu pai, estabamos alleos as súas relacións. Onde traballaba el ningún entraba. En casa non había comentarios arredor do que eu facía" afirma, sen se atrever a xulgar aquela actitude paternal, que, como ela di, ben podería explicarse por un afán de non interferir na súa traxectoria artística.

Pero de Bos Aires, dese exilio compartido co pai artista, chegan as primeiras imaxes da súa obra ceramística, compartindo a rapaza Colmeiro páxinas de arte con Leopoldo Nóvoa na revista *Galicia emigrante*. "Cando chegamos alí, na escola primaria, os nenos sorprendíanse de ver un desnudo e a min non me afectaba, porque xa os vía na casa. En Bos Aires eras a *gallega* e iso tiña un sentido pexorativo, non te puñan no curso que debías, eu sempre era a maior de todos e iso levábache a sentirte inferior. Cando me metín na cerámica estaba moi cómoda e comecei a ver que era o mundo que me atraía, tiña un espírito moi inqueda e esa actividade adaptábase a como eu era. Sempre penso que son como o río Miño, que é tan caudaloso e nace dunhas pequenas burbullas. Eu teño unha burbulla dentro e se non fago máis é porque as mans van máis a modo que a cabeza, fáltame tempo" comenta, como unha fervenza que deixa a vista a paixón polo que fai.

Romper os cacharros

Falamos deses inicios nos que con a penas vinte anos xa protagonizaba exposicións na Arxentina. Tíralle importancia. Helena Colmeiro explica como un atrevemento froito da mocidade pero que, de todos xeitos, valeulle para conseguir os cartos suficientes cos que comprar o billete de regreso e marchar do país. Vista co tempo e comparando

PACO VILABARROS

Helena Colmeiro 'Pódese facer arte cun tixolo'

CARME VIDAL

"Eu son cerámica, pero difícil de modelar, dura como o carburo de silicio". Deste xeito se define a artista Helena Colmeiro, como colofón dunha conversa na que a cerámica é a protagonista. Filla do pintor Manuel Colmeiro, Helena (Silleda, 1932) marcha con nove anos a Bos Aires, destino do exilio do pai, e é alí onde se sitúan os seus inicios na cerámica. A artista vive en Madrid pero pasa tempadas na Ramallosa, onde cada verán atopa novas formas para a súa obra. Estes días participa en Pontevedra no Curso Internacional de Cerámica Contemporánea.

coas súas posteriores propostas, aquelas primeiras formas caracterízanse polas fortes cores e as formas funcionais. "A cor sempre me preocupou. Forma e cor son para min indispensábeis. Na escola comezabas no torno e a estudar a cerámica tradicional. Eu sempre fun pouco académica. Sen coñecer os novos movementos que se estaban a dar en California e Italia notaba que tiña que facer cambios nese sentido. Levantar unha forma no torno é máxico pero logo viña o profesor e cortaba a peza pola metade cun aramio e dicía que estaba mal, que dentro as estrías tiñan que quedar perfectas se

eras unha boa alfareira e as miñas eran gordas e finas, un desastre... Estaba descubrindo que o de dentro era tan importante ou máis que o de fora. Esas estrías eran unha expresión válida e fresca. ¿Por que non podía aproveitar esa forma de dentro e levala para fora? Aí é onde comezo eu a romper o cacharro. Daquela era xa unha rebelde. A min que me importaba a xarra se non a facía para a auga, gustábame a forma e nada máis. Parece que a cerámica se fixo para min e eu para a cerámica". ¿E a cor? Con Luís Seoane en Buenos Aires e Díaz Pardo de camiño para alí, Helena Colmeiro facía pe-

zas nas que o azul predominaba como unha evocación da marca Sargadelos: "Non ten máis secreto que ser a cor que dá o cobalto. Hai cores que se resolven mellor e son mais fáciles de obter. Na xeografía de Galiza estamos rodeados de azuis, é normal. En Grecia hai unha cerámica impresionante pero son negros, brancos e roxos". Aproveita entón Helena Colmeiro para loubar o traballo de formación en cerámica que desenvolve a fábrica galega. Para ela, as propostas do Seminario de Sargadelos son únicas no mundo e un referente para os ceramistas de todos os países europeos.

Logo explicará como se apasiona nas fábricas, como aproveita os desperdicios industriais para construír obra propia nunha traxectoria que sen dúbida tiña os seus inicios nesta forma súa de "romper os cacharros". Non é difícil encontrar nos textos escritos sobre Helena Colmeiro unha frase que lle pido que comente: "eleva a cerámica ao carácter da escultura". "¿Que é unha escultura? Pois unha forma nun espacio, igual que a cerámica, o de menos é se está centrada ou non. Unha teteira é unha forma, tan válida como unha cabeza, o caso é a emoción que pode producir". Tampouco está entón de acordo con que se diga que a súa obra camiñou cara o abstracto e conceptual: "¿Pero pareceche pouco abstracto un cacharro? Eu parto do cacharro e o desdobre, será porque me emociona o torno. Todos os veráns viña para a Ramallosa e collía o coche de Baiona á Guardia. Esa paisaxe apaixonábame e era unha especie de reciclado para a miña obra. Nas praias de mar batido sempre hai novas formas e ese mundo está moi presente en min".

Modelar as palabras

Hai materias privilexiadas nas mans de Helena Colmeiro. Se o barro para o torno está nos seus inicios de ceramista, logo a súa obra viría marcada polo traballo co duro material que é o carburo de silicio e ultimamente constrúe as súas pezas con tixolos industriais que merca nas fábricas antes de cocer. "Creo o meu propio mundo. Non estou modelando como tal o barro fresco, hai dous anos que o deixei. Constrúo, que é outra forma de traballar. Traballo con material cerámico industrial. Méteme nas fábricas e paréceme un mundo moi suxerente, primeiro co carburo de silicio con esa dureza tan tremenda e logo co tixolo que emprego para construír a miña obra. ¡É posíbel expresarse só cun tixolo!", afirma.

Cando fala parece que moldea as palabras no ar coas mans. Xesticula e dálles forma e esforzase aínda máis cando trata de explicar a tensión que ten o barro, como recolle unha incisión ou a estampación dunha man ou como muda cando se lle mete manganeso ou se produce unha rotura no que ela chama a súa "linguaxe riquísima". "Non prevín traballar con eses materiais, son cousas que van xurdindo día a día. ¿Sabes o que conseguín? Que non sei o que estou facendo nin me preocupa analizalo, acadei un grado de liberdade que me leva mesmo a non me preocupar se transmito algo ou non ou se a xente vai entender ou non a miña obra. Dúvidas teño moitas, preguntas tamén pero non intento contestalas. Continuo no labirinto. Ese grado de liberdade estábame a faltar co barro porque traballaba xa de xeito mecánico, sen emoción. Eu son así, son cerámica difícil de modelar, un pouco como carburo de silicio, dura..." ♦